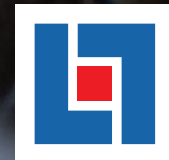

A man with dark hair and a beard, wearing a white t-shirt, is smiling and looking at a laptop screen. A woman with blonde hair, wearing a dark blazer, is also smiling and looking at the laptop. They are sitting at a table in what appears to be a meeting or office setting. A third person's dark hair is visible in the foreground, looking at the laptop. The background shows a window with a view of a building.

Då är pensionerna jämförda

En rapport från Länsförsäkringar

Därför har Lisa lägre pension än Sven

Hur kan vi uppfylla det politiska delmålet kring jämställd ekonomi? Som det ser ut idag börjar ojämställdheten tidigt i livet och fortsätter fram till pensionsåldern. Gör vi ingenting åt detta riskerar vi att kvinnor, generation efter generation, får sämre livsekonomi än män.

I dag börjar ojämställdheten i tidig ålder och följer med ändå till pensionen. Länsförsäkringar har räknat ut att när ett par är 27 år skiljer det 4 300 kronor i lön per månad. När de är 37 år har den skillnaden ökat till 7 500 kronor i månaden. Det är en skillnad som är för hög för att inte reagera eller agera på. Skillnaden får nämligen konsekvenser för pensionen.

År 2021 var det genomsnittliga utbetalda pensionsbeloppet 16 160 kronor för kvinnor och 22 876 kronor för män per månad före skatt. Det skiljer alltså 6 000 kronor i pension mellan könen. Gör vi ingenting nu kommer skillnaden att kvarstå generation efter generation. Enligt en uträkning som Länsförsäkringar gjort med hjälp av inkomststatistik från SCB blir kvinnliga och manliga pensionärers inkomster lika först år 2072, vilket är minst två generationer bort. Vi har också räknat ut att om en kvinna i år vill gå i pension med samma utbetalning som en man, måste hon arbeta 42 månader extra – alltså tills hon är 68 år och sex månader.

Om kvinnor jobbade lika många timmar och med lika lön som män skulle även pensionerna bli lika stora, eftersom pensionen är en avspegling av den samlade arbetsinkomsten. Det är framförallt

deltidsarbetet som påverkar inkomsten. Skillnaden mellan mäns och kvinnors pensioner har alltså till stor del sin grund i arbetslivet. Så om förvärvslivet inte är jämställt, då blir inte heller pensionen jämställd.

Det finns en rad möjliga förändringar som kan höja kvinnors pensioner men det kommer kräva fler, och mer samordnade, förändringar av politiken, arbetsmarknadens partner, normer och fördomar. Vilken avvägning och vilka steg som bör göras för att skynda på jämställda pensioner är en diskussion jag anser förtjänar mer uppmärksamhet under 2023.

KONTAKT

Trifa Chireh
Pensionsekonom på Länsförsäkringar
073 094 28 58
trifa.chireh@lansforsakringar.se

”
Det finns en rad möjliga förändringar som kan höja kvinnors pensioner, men det kommer kräva fler, och mer samordnade, förändringar av politiken, arbetsmarknadens partner, normer och fördomar.

Trifa Chireh
Pensionsekonom på Länsförsäkringar

Normer och fördomar som leder till sämre pensioner för kvinnor

En stor del av könsskillnaden i förvärvsinkomst hos ett par uppstår när de får sitt första barn, inte enbart på grund av att kvinnor tar ut en större del av föräldraledigheten utan för att många kvinnor går ned i arbetstid under småbarnsåren. Flera studier har också visat att kvinnors löneutveckling avtar efter att första barnet har fötts.

– Kvinnodominerade yrken är ofta sämre betalda än mansdominerade. Att kvinnor deltid arbetar mer och tjänar mindre per arbetad timme får stor betydelse för pensionen. Att det ser ut så här kan kopplas till normer och fördomar om föräldraskap.

Enligt en undersökning Länsförsäkringar genomfört anser 53 procent av föräldrar mellan 20 och 39 år att det finns fördomar mot den mamma som vill gå tillbaka till jobbet tidigare än normen föreskriver. Mammor är mest negativa – i den gruppen anser 61 procent att det finns fördomar mot den som inte stannar hemma tillräckligt länge. I samma undersökning svarar 25 procent av föräldrarna att mamman är bäst lämpad att vara hemma med barnen tills de börjar på förskolan.

Svaren från undersökningen stämmer väl överens med den officiella statistiken som visar att kvinnor tar ut 70 procent av föräldrapenningen, en siffra som knappt ändrat sig på de senaste 15 åren.

Beräkningar från TCO visar att mammor är borta i snitt 14,5 månader från arbetslivet under barnets två första år, motsvarande siffra för pappor är 3,8 månader.

Vi kan också konstatera att det är mammorna som fortsätter att ta den största delen av vab-dagarna. År 1980 tog papporna ut drygt 36 procent, idag har den siffran ökat till 39 procent. En anledning till att fördelningen fortfarande ser ut så här är att efter 33 000 kronor i lön påverkas inte ersättningen för vab, vilket gör att pappor, som oftare än mammor tjänar mer, förlorar mer på att vara hemma. Andra förklaringar kan vara att man uppfattar att den som tjänar mest har det viktigaste arbetet. För familjen fler barn och det pågår under en längre tid får det stor inverkan på kvinnans löneutveckling och pension.

Tabell 1: Så mycket förlorar du per dag på att vabba

Månadslön	Förlorad lön per dag	Förlorad pension per dag	Total förlust per dag
50 000 kr	1 158 kr	393 kr	1 551 kr
36 000 kr	505 kr	260 kr	765 kr
25 000 kr	272 kr	181 kr	453 kr

Även pensionssparandet kan gynna män mer. För den som vill löneväxla så blir det lönsamt efter en lön på 50 000 kronor eller mer. Och då fler män än kvinnor tjänar över det beloppet, kan fler män löneväxla. Löneskillnaden betyder i praktiken att omkring 350 000 män och 200 000 kvinnor har möjlighet att löneväxla. Förutom att färre kvinnor än män har möjlighet att pensionsspara genom löneväxling, och därmed riskerar att få sämre pension, kan reglerna kring löneväxling missgynna kvinnor vid en skilsmässa. Sparande som gjorts via löneväxling får nämligen behållas av den som står på sparandet, medan de pengar som ligger i ett investeringssparkonto (ISK) ingår i bodelningen och ska delas lika om paret skiljer sig.

”

Kvinnodominerade yrken är ofta sämre betalda än mansdominerade. Att kvinnor deltid arbetar mer och tjänar mindre per arbetad timme får stor betydelse för pensionen.

Trifa Chireh

Pensionsekonom på Länsförsäkringar

Med allt detta sagt tror jag att det är svårt att få till jämställda pensioner utan att börja med ett jämställt arbets- och familjeliv. Med ganska små påtryckningar och förändringar tror jag att vi kan gå mot en mer jämställd ekonomi. Bland annat skulle följande åtgärder kunna få effekt:

1. Den könsuppdelade arbetsmarknaden grundläggs i stor utsträckning i utbildningssystemet och de val som flickor och pojkar gör inom utbildningssektorn följer med in på arbetsmarknaden, och har därmed en stor inverkan på kvinnor och mäns livsinkomster. Skolan bör därför i större utsträckning tillhandahålla mer information om de långsiktiga konsekvenserna av studie- och yrkesval och hur livsinkomsten och pensionen hänger ihop.
2. Privatekonomisk kunskap måste fås redan i skolan där barnen utbildas i hur deltid arbetet slår på deras ekonomi. Alla bör ges en chans att förstå hur det hänger ihop och därmed få möjligheten att göra mer informerade livsval.
3. Tvinga arbetsgivare att informera den som ska gå ned i tid vad det kan få för långsiktiga konsekvenser. Valet är naturligtvis individens, men mer information om konsekvenserna kan uppmuntra kvinnor att exempelvis begära ett kompensationssparande, eller överföring av premiepensionsrätter, av sin partner för uteblivna pensionsinsättningar.
4. Fler aktörer i samhället bör ge tips och förklara hur den som arbetar ekonomiskt kan kompensera den som är hemma. Det finns många intresseorganisationer, banker och myndigheter som kan axla en sådan roll. Jämställdheten i plänboken börjar med kunskap, insikt och vetskap om vad man bör kräva i kompensation.

Att jämna ut skillnaderna i pensionskapital mellan könen

Det finns sätt att göra pensionerna mer lika. Här nedan redogör vi för några sådana.

KOMPENSATIONSSPARA

Genom att starta ett kompletterande månadssparande till den som väljer att arbeta deltid och göra det till enskild egendom, så att det inte inräknas i en skilsmässa, går det idag att kompensera för den urgröpning deltidsarbetet gör på pensionen. Börja i tid, ju längre du väntar, desto större belopp måste du spara.

Så mycket förlorar den som arbetar deltid i 8 år (före skatt) i framtida pension.

Tabell 2: Så mycket ska du kompensations-spara åt den som arbetar deltid

Yrke	Månadslön	Förlorad framtida pension	Pensions-sparande per månad
Undersköterska	29 500 kr	192 499 kr	1 579 kr
Lärare	37 000 kr	241 439 kr	1 986 kr
ST-läkare	48 000 kr	549 924 kr	4 026 kr

Så här mycket måste man pensionsspara per månad under 8 år för att inte förlora summan i kolumnen "Förlorad framtida pension".

FÖR ÖVER PREMIEPENSIONEN

Om ni är gifta kan du ge bort premiepensionen, som är den mindre delen av den allmänna pensionen på 2,5 procent av inkomsten, till den som arbetar deltid. **Det är ett enkelt sätt att föra över pengar till sin maka utan att behöva sätta av pengar här och nu, vilket kan vara skönt för ett hushåll med tajt ekonomi, där man vill kompensera sin partner.** Det går till exempel att ge bort premiepensionen under de år då någon arbetar deltid. Man gör det hos pensionsmyndigheten.se.

Men det visar sig att försvinnande få, knappt 0,5 procent, överför sin premiepensionsrätt. Det betyder att hela 99,5 procent inte gör det.

DAMMA AV GAMLA OSANNINGAR OCH FÖRDOMAR

Det lönar sig att dela lika på föräldraledigheten. En av våra typfamiljer tjänar över 1 500 kronor i månaden på att mamma och pappa är hemma sex månader var. Anledningen är tillägget av föräldralön som de som arbetar på arbetsplatser med kollektivavtal får. Men det här är långt ifrån vad föräldrar gör. I dag tas tre av fyra föräldradagar ut av kvinnor. Se tabell nedan.

Månadslön:

Mamma: 35 000 kr | Pappa: 65 000 kr

Ledighet

Årlig föräldralön

Mamma: 10 månader 791 728 kr
Pappa: 2 månader

Mamma: 6 månader 811 486 kr
Pappa: 6 månader

Skillnad

Mer i månaden **+1 646 kr**

Det lönar sig att dela lika på föräldraledigheten.

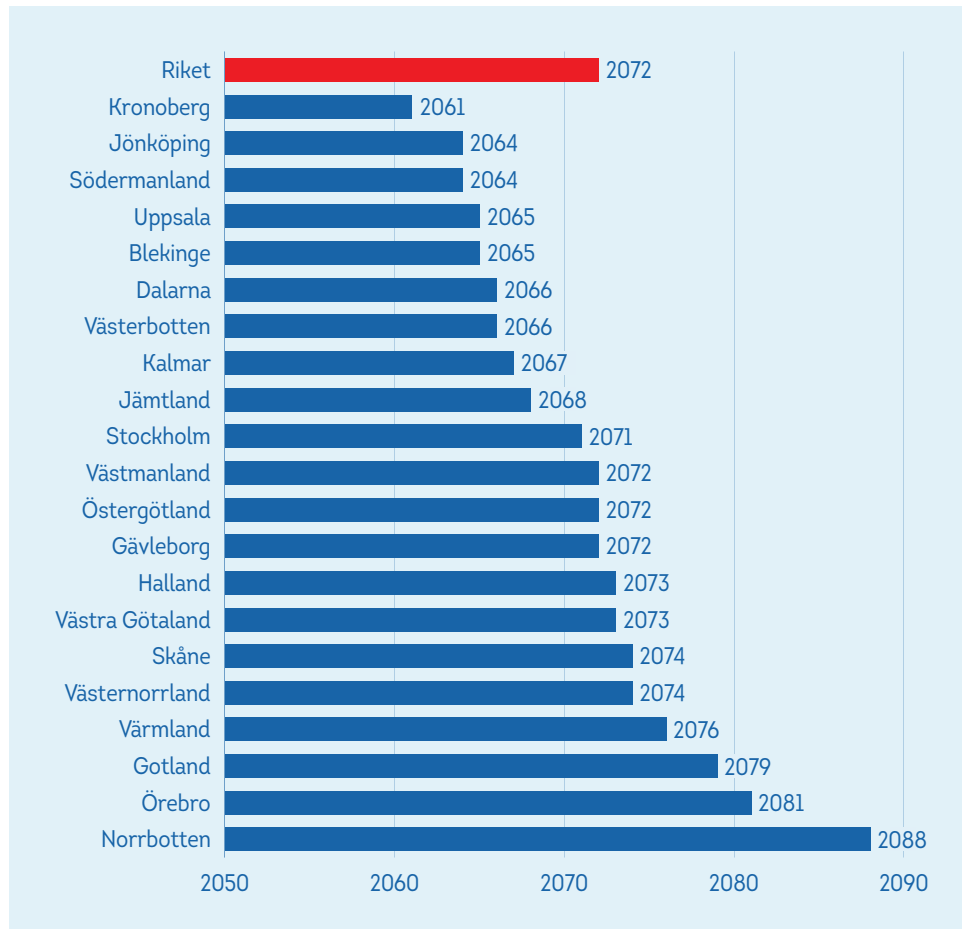
Underlag och statistik

Lika pensioner först år 2072

Visst minskar skillnaderna – men enligt en uträkning som Länsförsäkringar låtit göra blir kvinnliga och manliga pensionärsers inkomster lika stora först år 2072.

Diagram 1: Detta år är pensionerna lika mellan könen

Per län och i genomsnitt för Sverige

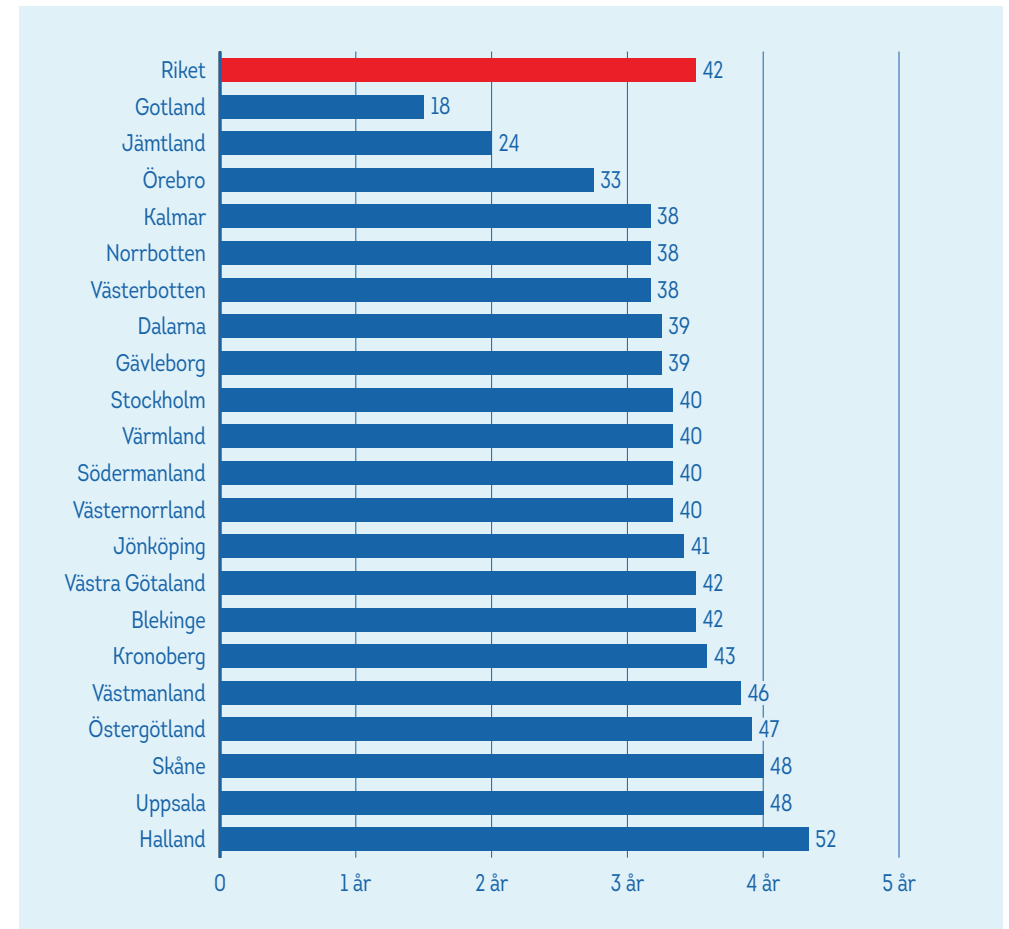

Kvinnor måste arbeta längre för att få samma pension som en man

Att man får högre pension av att jobba längre känner nog de flesta till, men för att kvinnor ska få lika hög pension som män krävs att de jobbar ytterligare 42 månader från det år de fyller 65 år.

Diagram 2: Så många fler månader måste en kvinna arbeta för att få samma pension som en man

Per län och i genomsnitt för Sverige

Fakta

Diagram 1 och diagram 2

Diagram 1 och 2 bygger på inkomstutvecklingen för män och kvinnor de senaste 20 åren. (Avståndet mellan mäns och kvinnors inkomster minskar långsammare de senaste 10 åren jämfört med 10-årsperioden innan.) Pensionsålder 65 år och 40 år med inkomst.

När vi har beräknat löneutvecklingen har vi utgått från dagens genomsnittliga lön och tittat 20 år tillbaka i tiden. Vi har sedan tagit kvoten och upphöjt den med 1, delat med antalet år: Kvot upphöjt till 1/10. På så sätt har vi fått den procentuella löneutvecklingen per år.

Beräkning av pension och livsinkomst:

Pensionen i det svenska pensionssystemet bygger i huvudsak på livsinkomst. För en årsinkomst upp till 572 970 kronor (2022) reserveras cirka 17,2 procent till allmänpension. Den som får tjänstepension genom ITP1 får dessutom en avsättning i procent av lön, cirka 4,5–6,5 procent av lön upp till 7,5 ibb (inkomstbasbelopp). I de flesta andra avtal får den anställda tjänstepension som baseras på procent av lönen.

Lön över 572 970 kronor ger ingen avsättning till allmän pension, men i allmänhet högre avsättning till tjänstepension. Vanligast är att tjänstepensionen, även över den här nivån, baseras på procent av lönen.

Tabell 2

Tabell 2 visar på hur mycket familjen behöver spara per månad för att kompensera för de minskade pensionsavsättningarna till den i familjen som jobbar deltid. Vi har räknat på att deltid arbetet pågått under 8 år och att den ena föräldern arbetar 75 procent efter föräldraledigheten, tills yngsta barnet fyller 8 år, och därefter återgår till heltidsarbete. Exempelpersonen är 30 år, född 1992, har en premiebestämd tjänstepension och ett barn. Hen börjar arbeta vid 25 år, går i pension vid 67 år och har kollektivavtalad tjänstepension via sin arbetsgivare. Att bortfallet i detta fall, med en inkomst på 48 000 kronor, blir så stort beror på att ITP ger 30 procent vid inkomst över 7,5 ibb – samtidigt som man får avsättning till allmän pension upp till 8,07 ibb. Man tappar alltså båda delarna.

Undersökningen

43 procent av de tillfrågade föräldrarna svarar att det finns fördomar mot mammor som går tillbaka till jobbet för tidigt efter förlossningen. 53 procent av alla mellan 20–39 år anser att det finns fördomar mot mammor som vill tillbaka tidigt till jobbet. Mammorna är mest negativa – i den gruppen anser 61 procent att det finns fördomar mot de mammor som går tillbaka tidigare än normen anger, medan 23 procent anser att det är bra att mamman är hemma med barnet längre tid än pappan innan barnet börjar förskolan.

Novus genomförde under 2022 intervjuer med 1 024 föräldrar med barn under 18 år.

